

Tietoa henkilötietojen käsittelystä SUNRISE Finland -tutkimuksessa

SUNRISE Finland -tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

Tutkimukseen osallistuminen ja henkilötietojen antaminen on vapaaehtoista. Sinuun tai lapseesi ei kohdistu mitään negatiivisia seuraamuksia, jos ette osallistu tutkimukseen tai jos keskeytätte osallistumisenne tutkimukseen.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Samfundet Folkhälsan i svenska Finland r.f. ("Folkhälsan")
Osoite: PL 211 (Topeliuksenkatu 20), 00251 Helsinki

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa tietosuoja-asioissa: Eva Roos
Nimi: Eva Roos
Osoite: PL 211 (Topeliuksenkatu 20), 00251 Helsinki
Puhelinnumero: +358 50 407 6382
Sähköpostiosoite: eva.roos@folkhalsan.fi

Vastuullinen tutkija: Eva Roos

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Folkhälsanin tietosuojavastaava on johtava lakimies Johan Huldén. Häneen saa yhteyden sähköpostiosoitteesta dataskydd@folkhalsan.fi

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

SUNRISE Finland -tutkimus on osa kansainvälistä International Study of 24-Hour Movement Behaviours in the Early Years: The SUNRISE Study -tutkimusta, jossa on tällä hetkellä mukana yli 60 maata. SUNRISE-tutkimuksen tavoitteena on kerätä tietoa alle kouluikäisten lasten liikunnasta,

paikallaanolosta/ruutuajasta ja unesta sekä motorisista ja kognitiivisista taidoista. Tutkimuksessa selvitetään, kuinka suuri osa osallistuvista 3–4-vuotiaista lapsista täyttää Maailman terveysjärjestön (WHO:n) suositukset liikunnan, paikallaanolon/ruutuajan ja unen (=liikkumiskäyttäytyminen) suhteen. Tutkimuksen tulokset lisäävät tietämystä lasten terveystietäytymisestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. Tällainen tieto auttaa parantamaan lasten terveyttä ja hyvinvointia sekä edistämään sosiaalista tasa-arvoa. Saatua tietoa voidaan hyödyntää terveyden edistämistyössä sekä perustana uusien suositusten ja käytäntöjen laatimisessa alle kouluikäisille lapsille. Suomessa tutkimus toteutettiin Helsingin, Espoon, Turun, Kuopion ja Oulun kaupunkialueilla sekä näiden kaupunkien läheisillä maaseutualueilla. Tutkittavia lapsia osallistui yhteensä 1081, joista 57 % tulevat kaupunkialueilta ja 43 % maaseutualueilta.

Tutkimme myös sitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä lasten liikkumiskäyttäytymiseen ja motorisiin ja kognitiivisiin taitoihin (työmuisti ja toiminnanohjeus). Keskitymme erityisesti sukupuolten, perheen sosioekonomisen aseman tai maaseutu/kaupunkielinympäristöjen välisiin eroihin ja vanhempien elintapoihin sekä mielenterveysoireisiin.

Lisäksi tutkimme osoitetietojen ja GIS-paikkatietojärjestelmän avulla, ovatko lasten asuin- ja päiväkotiympäristön piirteet (mm. luontoympäristö ja rakennettu ympäristö) yhteydessä lasten liikkumiskäyttäytymiseen.

Myöhemmin tutkimme myös sosiodemografisten tekijöiden (kuten paikkakunnalta muuttaminen, koulutustiedot, tulot ja osoitetiedot) sekä lasten ja vanhempien terveyteen liittyvien tekijöiden (kuten sairauksien ja lääkitysten) yhteyttä lasten liikkumiskäyttäytymiseen, painoon sekä motorisiin ja kognitiivisiin taitoihin kansallisista rekistereistä kerättyjen tietojen avulla. Tällaiset tiedot kuuluvat tietosuoja-asetuksen mukaan arkaluonteisina pidettäviin tietoihin, ja niitä tullaan suojelemaan erityisen tarkasti käsittelyn aikana. Rekisteritutkimusten aineistojen käyttämistä varten kysymme tutkittavien henkilötunnuksen kyselylomakkeessa, ja sen ilmoittaminen on vapaaehtoista. Lisäksi kysymme luvan Sosiaali- ja terveysalan tietolupaviranomaiselta Findatalta. Lisäksi lähetämme SUNRISE Finland -tutkimukseen osallistuville lapsille ja vanhemmille tulevaisuudessa kutsuja seurantatutkimuksiin liittyen. Seurantatutkimuksissa, joista ensimmäinen toteutetaan 2026-2027 on tarkoitus tutkia muun muassa tutkimukseen osallistuneiden lasten liikuntakäyttäytymistä sitten, kun he ovat vanhempia. Tiedotamme tarkemmin rekisteritutkimuksista ja seurantatutkimuksista sähköpostiviestillä sekä nettisivuillamme sitten, kun ne ovat ajankohtaisia. Haemme sekä rekisteri- että seurantatutkimuksiin eettiset arvioinnit ennen niiden toteuttamista. Tutkittavilla on mahdollisuus kieltäytyä rekisteritutkimuksiin ja jatkotutkimuksiin osallistumisesta milloin tahansa.

5. Tutkimuksen suorittajat

Tutkimus suoritetaan Folkhälsanin tutkimuskeskuksessa (Samfundet Folkhälsan i svenska Finland r.f.). Tutkimuksen tiedonkeruuvaiheesta vastasivat vastuullinen tutkija Eva Roos, tutkimuksen toinen vastuullinen tutkija Elina Engberg sekä aineistonkerääjät. Aineiston tuottamisesta, laadusta ja arkistoinnista vastaavat tutkimusavustajat ja -koordinaattorit sekä tutkijat. Osa tutkimuksesta tehdään yhteistyössä kansainvälisen SUNRISE-tutkimuskonsortion kanssa, jonka päävastuuorganisaatio on 9.11.2025 alkaen Albertan yliopisto (Kanada) professori Valerie Carsonin johdolla. Aiempi kansainvälisen SUNRISE-tutkimuksen koordinaatiokeskus sijaitsi Wollongongin yliopistossa Australiassa. Yhteistyö heidän kanssaan jatkuu, mutta päävastuu on Carsonin ryhmällä

Kanadassa. SUNRISE Finland -tutkimuksen pääanalyysit tehdään Suomessa Elina Engberginin tutkimusryhmässä, Folkhälsanin tutkimuskeskuksessa.

6. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Päiväkodissa lapsilta mitattiin pituus, paino ja vyötärön ympäryys. Liikuntaa, paikallaanoloa ja unta mitattiin liikemittareilla, motorisia taitoja viidellä eri testillä ja kognitiivisia taitoja tablettitietokoneilla pelattavilla kahdella pelillä. Nämä lapsilta mitatut tiedot on tallennettu ja käytössä Folkhälsanin tutkimuksessa. Lisäksi tiedot on siirretty kansainväliseen koordinaatiokeskukseen.

Lisäksi lasten vanhemmilta/hooltajilta kerättiin tietoa kahdella kyselylomakella, joista toinen liittyy kansainväliseen SUNRISE-tutkimukseen (vain yksi lapsen vanhemmista/hooltajista täytti), ja toinen SUNRISE-tutkimuksen Suomen osaan (kaikilla osallistuvilla vanhemmilla/hooltajilla oli mahdollisuus täyttää). Kansainväliseen SUNRISE-tutkimukseen liittyen vanhemmalta kysyttiin tietoa lapsen uneen, digitaalisen median käyttöön ja ruokailuun liittyen sekä sosiodemografisiin tekijöihin ja omaan digitaalisen median käyttöön liittyen. Nämä tiedot on tallennettu Folkhälsanilla ja siirretty kansainväliseen koordinaatiokeskukseen. SUNRISE-tutkimuksen Suomen osaan liittyvässä kyselyssä kerättiin tietoa muun muassa vastaajan omasta ja tämän lapsen kotiosoitteesta sekä henkilötunnuksesta. Tietoa kerättiin myös lapsen uneen, digitaalisen median käyttöön, luonnossa liikkumiseen ja fyysisen kunnon arviointiin liittyen. Lisäksi kyselyssä kerättiin tietoa vanhemman sosiodemografisiin tekijöihin, liikuntaan, digitaalisen median käyttöön, uneen sekä mielenterveysoireisiin ja koettuun hyvinvointiin liittyen. Näitä tietoja ei ole siirretty Kansainväliseen koordinaatiokeskukseen, vaan ne säilytetään Folkhälsanin tutkimuskeskuksessa.

Rekistereistä kerättävät tiedot liittyvät sosiodemografisiin tekijöihin, kuten muuttaminen paikkakunnalta, tulot ja koulutus, sekä terveyteen liittyviin tekijöihin, kuten sairaudet (diagnoosit) ja lääkemääräykset.

Päiväkodin johtajalta kerättiin suostumus päiväkodin tutkimukseen osallistumiseen. Lisäksi yhdeltä päiväkodin henkilökunnan jäseneltä kerättiin aineistonkerääjän toimesta haastattelun muodossa tietoja tutkimuksen kulkuun liittyen, kuten esimerkiksi päiväkodin rutiineista.

7. Mistä lähteistä henkilötietoja kerättiin

Vanhempiin ja lapsiin liittyvää tietoa kerättiin sähköisillä kyselylomakkeilla vanhemmilta/lapsen hooltajilta sekä liikemittareiden käyttöön liittyvällä päiväkirjalla. Lasten tietoja kerättiin lisäksi päiväkodissa suositettavien mittausten ja testien avulla ja aktiivisuusmittareilla. Lasten ja vanhempien tietoja yhdistetään myöhemmin myös rekisteriaineistoista, joiden rekisterinpitäjiä ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Digi- ja väestötietovirasto, Kansaneläkelaitos, Kanta-palvelut, Sosiaali- ja terveydenhuollon julkiset ja yksityiset palvelunjärjestäjät sekä Tilastokeskus.

8. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja):

- ☒ Rotu tai etninen alkuperä
- ☐ Poliittiset mielipiteet
- ☐ Uskonnollinen tai filosofinen vakaumus
- ☐ Ammattiliiton jäsenyys
- ☐ Geneettiset tiedot
- ☐ Biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten
- ☒ Terveys
- ☐ Luonnollisen henkilön seksuaalinen käyttäytyminen tai suuntautuminen

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan j alakohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tutkimusta varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

- ☐ Tutkimuksessa käsitellään rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja.

Rikostuomioita tai rikkomuksia koskevien tietojen käsittely perustuu tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan (tietosuoja-asetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään tieteellistä tutkimusta varten).

9. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- ☒ yleistä etua koskeva tehtävä:
 - ☒ tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
 - ☐ tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)
- ☐ tutkittavan suostumus
- ☐ rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen
- ☐ rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritettujen käsittelyn lainmukaisuuteen.

10. Tietojen vastaanottajat

Osa tutkimuksessa kerätystä aineistosta lähetetään ja käsitellään pseudonomisoituna SUNRISE-tutkimuksen päävastuuorganisaationa toimivaan Albertan yliopiston (Kanada) Valerie Carsonin tutkimusryhmässä (tätä ennen Wollongongin yliopistossa Australiassa). Näitä tietoja ovat kansainväliseen SUNRISE-tutkimukseen kuuluva vanhempien kyselylomake sekä lapsille tehtävien mittausten tulokset (pituus, paino, vyötärönympäryys, tiedot karkea- ja hienomotorisista taidoista, kognitiivisista taidoista, ylä- ja alaraajojen lihasvoimasta sekä kahden liikemittarin avulla mitattu

tieto liikkumisesta, paikallaanolosta ja unesta).

Koska kyseessä on kansainvälinen tutkimusyhteistyö, joitain kansainväliseen tutkimukseen kuuluvia aineistoja voidaan jakaa myös muiden maiden SUNRISE-tutkimusryhmien kanssa, esimerkiksi Espanjan SUNRISE-tutkimusryhmän. Lisäksi aineistoja voidaan mahdollisesti jakaa myös muiden yhteistyökumppaneiden ja palveluntarjoajien kanssa tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi kuten:

Tutkiaksemme tutkittavien asuin- ja päiväkotiympäristön piirteitä (mm. luontoympäristö ja rakennettu ympäristö) GIS-paikkatietojärjestelmän avulla olemme jakaneet osoitetietoja Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö rs tutkijoille. Aineiston käsittelystä on sovittu yhteistyö- ja tietojenkäsittelysopimuksessa.

Kyselytutkimuksissa käytetään Webropol Oy:n palveluita. Tällöin tiedot tallennetaan väliaikaisesti heidän palvelimelleen.

Aineistoa voidaan hyödyntää esimerkiksi liikunnan, ravitsemuksen, psykologian tai käyttäytymistieteiden alan opinnäytetöissä. Vastuulliset tutkijat antavat oikeuden käsitellä tutkimusmateriaalia (pseudonymisoitu) muille tutkijoille/opiskelijoille. Ulkopuoliseen käyttöön luovutetun aineiston käyttötarkoituksen tulee soveltua SUNRISE Finland -tutkimuksen kanssa samaan aihepiiriin.

11. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Kerätyn aineiston lähettämisessä kansainväliseen koordinaatiokeskukseen Euroopan talousalueen ulkopuolelle huomioidaan EU:n tietosuoja-asetus koskien henkilötietoja (GDPR, General Data Protection Regulation). Tietoja voidaan mahdollisesti jakaa yhteistyön merkeissä myös muiden Euroopan talousalueen ulkopuolisten maiden kuin Australian ja Kanadan kanssa.

Kerätty aineisto pseudonymisoidaan aina ennen lähetystä, jotta tutkittavia ei voida tunnistaa datan perusteella. Vastaanottajien kanssa laaditaan aina yhteistyösopimus, joka kattaa aineiston immateriaalioikeudet, tietojen käytön, luottamuksellisuuden, yksityisyyden sekä kunkin osapuolen roolit ja vastuut henkilötietojen käsittelyssä.

Mikäli tietojen vastaanottajamaalla ei ole Euroopan komission antamaa riittävyyspäätöstä (kuten Australialla ja Kanadalla ei ole), henkilötietojen siirto ETA-alueen ulkopuolelle perustuu Euroopan komission vakiosopimuslausekkeisiin, joiden nojalla henkilötietojen vastaanottaja sitoutuu noudattamaan lausekkeissa asetettuja tietosuojavaatimuksia: https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/international-dimension-data-protection/standard-contractual-clauses-scc_en

12. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä.

13. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- ☒ käyttäjätunnus ja salasana
- ☐ käytön rekisteröinti/lokitus
- ☐ kulunvalvonta
- ☐ salaus/kryptaus
- ☐ kaksivaiheinen tunnistautuminen
- ☒ muu, mikä: pseudonymisointi

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- ☐ Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- ☒ Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- ☐ Aineisto analysoidaan suoraan tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle):

14. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Henkilötietoja käsitellään aktiivisesti tutkimuksessa vuoteen 2035. Tämän jälkeen käyttö arvioidaan säännöllisesti.

15. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- ☐ Tutkimusaineisto hävitetään
- ☒ Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:
 - ☐ ilman suoria tunnistetietoja
 - ☒ tunnistetiedoin
- ☒ Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:
 - ☐ ilman suoria tunnistetietoja
 - ☒ tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b- ja e-alkohtiin. Ennen uutta tutkimuskäyttöä rekisterinpitäjä varmistaa, että uusi tutkimuskäyttö on yhteensopivaa aineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa asetuksen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidyille myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Aineisto tallennetaan suojattuihin tietokantoihin, joita Folkhälsan hallinnoi käyttäjätunnusten ja salasanojen takana todentamistarpeita ja mahdollisia seurantatutkimuksia varten vähintään 25 vuoden ajan. Varastointitarve arvioidaan säännöllisesti.

16. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu henkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy tietoihin
- oikaista tietoja
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa tietojen käsittelyä
- siirtää tiedot järjestelmästä toiseen
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksiaan kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksien soveltuminen

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta, ellei rekisteröity anna tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja (tietosuoja-asetuksen 11 artikla).

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto
Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki
Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki
Vaihde: 029 56 66700
Faksi: 029 56 66735
Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi